

Reactie op internetconsultatie

Van: Koninklijke Bouwend Nederland

Aan: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

C.c.:

Datum: 1 april 2025

Betreft: Wijziging Arbeidsomstandighedenwet in verband met een vergunningplicht voor bepaalde asbestwerkzaamheden

Geachte heer/mevrouw,

Veilig en gezond werken is voor Bouwend Nederland topprioriteit; onze ambitie is dat iedereen elke dag weer veilig en gezond thuiskomt. Hiervoor is effectieve regelgeving voor bescherming van werknemers bij werkzaamheden met asbest noodzakelijk. Bij de implementatie van de nieuwe Europese Asbestrichtlijn is het van belang dat dit op een effectieve en evenwichtige wijze gebeurt, rekening houdend met de uitdagingen in de dagelijkse praktijk van de bouw-, infra- en onderhoudssector. We streven naar gedragen en werkbare regelgeving waarmee men in de praktijk uit de voeten kan. Wij benoemen hierbij de specifieke aandachtspunten bij de verdere uitwerking van de Europese asbestrichtlijn aan de hand van zaken die naar voren komen uit de memorie van toelichting.

Bewijs van naleving: gedifferentieerde certificeringssysteem

Het invoeren van een eis voor asbestsaneringscertificering voor laag risico werkzaamheden, zeker bij sporadische activiteiten, kan ertoe leiden dat steeds meer bedrijven het werk alleen nog aan de asbestsaneringsbedrijven (die nu met name de hoog risico-saneringen uitvoeren) overlaten. De capaciteit van deze bedrijven is echter beperkt en uitbreiding van activiteiten door deze specialisten naar 'laag risico-werk' zal ons inziens leiden tot extra krapte, prijsopdrijving en vertraging van bouwactiviteiten.

Zoals ook in de memorie van toelichting staat, heeft de NLA geconstateerd dat bedrijven die nu een asbestsaneringscertificaat hebben bij 1 op de 3 controles onvoldoende beheersmaatregelen hebben getroffen. Bovendien blijkt uit ditzelfde onderzoek dat niet-gecertificeerde bedrijven voor sporadische werkzaamheden met lage blootstelling over het algemeen de te nemen bronmaatregelen goed toepassen. Beter zelfs dan de werkwijze die op basis van certificaateisen gevolgd moet worden.

Op basis van deze constatering is ons advies: geef bedrijven die sporadisch laag risico werkzaamheden uitvoeren de ruimte om dit te doen op basis van kwalitatief onderzoek (bronnenboek) en goed omschreven en gevalideerde gezond en veilig werken methodes. Als voorbeeld wijzen we op de door de netbeheerders ontwikkelde veilige werkwijzen met als uitgangspunt een veel lagere waarde (20%) dan de grenswaarde. En focus bij de verdere uitwerking van de nieuwe EU-asbestrichtlijn op bedrijven waar de hoogste blootstelling aan asbest plaatsvindt.

Wij pleiten ervoor om voor de verdere uitwerking van de EU-richtlijn, en in het bijzonder het bewijs van naleving van de vergunningplicht, aan te sluiten op wat er al in de markt is ontwikkeld om veilig werken te borgen. Hierbij kan voor laag risico werkzaamheden goed worden aangesloten bij de in de bouw, infra en onderhoud zeer veel toegepaste VCA-certificering en bij de (grotendeels al ontwikkelde) sectorale veilige werkwijzen. Zo blijft de uitwerking van de EU-richtlijn dicht bij de huidige praktijk en houden we de administratieve lastendruk zo laag mogelijk.

Het nieuwe certificatiestelsel moet zó worden opgezet dat bedrijven die regelmatig met asbest werken vooral bezig zijn met het beheersen van de risico's, in plaats van de risico's alleen maar in kaart brengen. Voor werknemers die veel met asbest in aanraking komen, moet volgens ons het gebruik van veiligheidsmaatregelen doorlaggevend zijn voor het behouden van het certificaat of de vergunning van het bedrijf waar ze werken. Het zou daarom logisch zijn dat de auditkosten stijgen naarmate een bedrijf meer asbest sloop of verwijdert. Dit betekent dat het stelsel & auditlast gebaseerd moet zijn op asbestrisico's en niet op andere risico's zoals zwaar werk of werken op hoogte.

Concreet stellen wij de volgende verdere uitwerking voor:

- ✓ Laag risico werkzaamheden en sporadisch: geen certificatie-eisen maar sectorale veilige werkwijzen (waarvan er al een aantal zijn zoals het AC-werkplan bij kabels & leidingen).
- ✓ Laag risico werkzaamheden regelmatig uitgevoerd: VCA met asbest add-on (extra auditvragen gericht op asbestwerk).
- ✓ Hoog risico werkzaamheden: ISO 45001 met asbest add-on of het huidige, maar verbeterde asbestsaneringscertificaatstelsel gebaseerd op asbestrisico's.

Verder steunen wij het voorstel om voor asbest in bodem aansluiting te zoeken bij de bestaande KWALIBO en SIKB certificerings- en erkenningsregeling als bewijs van naleving. Hierbij is het wel van belang dat de huidige ondergrens voor asbest in bodem van 100 mg/kg d.s. gewogen gehalte wordt gehanteerd. Dit is de huidige milieunorm (interventiewaarde bodemkwaliteit) als ook de maximale waarde (in geval van respirabel: 10 mg/kg d.s. gg) binnen de CROW 400 ('Werken in en met verontreinigde bodem') voordat er veiligheidsmaatregelen dienen te worden getroffen (klasse zwart niet-vluchtig). Veiligheid van mens en milieu zijn daarmee al geborgd via maatregelen volgens de arbeidshygiënische strategie en deskundige begeleiding. Het hanteren van de genoemde grenswaarde is essentieel, omdat er anders een onwerkbaar situatie en een grote stagnatie kan ontstaan bij het onverwacht aantreffen van puin (en eventueel asbest). Dat is in de praktijk niet te voorkomen, ondanks risicobeoordeling en bodemonderzoek. Daarom worden medewerkers ook goed getraind op het herkennen van asbest. Voor de beeldvorming: in de ondergrondse infra gaat om meer dan 40.000 graafbewegingen per jaar voor de werkzaamheden voor alleen al de netbeheerders (elektra en gas).

Onderschatting aantal benodigde certificaten

De inschatting van het aantal bedrijven dat een certificaat moet hebben, als ook sporadische bewerkingen met lage blootstelling worden meegenomen, is veel te laag. Er wordt in de memorie van toelichting uitgegaan van circa 700 bedrijven die in aanmerking kunnen komen voor een lichte vorm van certificering. Dat zullen er vele duizenden zijn. Op basis van de CBS cijfers 1^e kwartaal 2025 is er sprake van 34.390 bouwbedrijven in de vorm van rechtspersonen (geen zzp'ers). Op basis van de bouwproductiecijfers (EIB: verwachting bouwproductie en werkgelegenheid 2024) bestaat ca. 40% van de bouwproductie uit herstel, verbouw en onderhoud van woningen en gebouwen. Dit zou betekenen dat potentieel al ca. 14.000 bedrijven in de bouw- en onderhoudssector een asbestsaneringscertificaat nodig hebben als dit ook een verplichting wordt voor alle laag risico werkzaamheden. Hierbij is de infra nog niet eens meegenomen.

Verder staat in de memorie van toelichting:

"Daarnaast bestaat momenteel op grond van de artikelen 4.47c, vierde lid, in samenhang met 4.54b van het Arbeidsomstandighedenbesluit voor een aantal werkzaamheden een vrijstelling van de meldingsplicht. De uitzonderingen betreffen werkzaamheden als werkzaamheden aan het ondergrondse gas- water- en rioolleidingnet, (vloerplaten onder) verwarmingstoestellen, beglazingskit in kassen, en pakkingen in procesinstallaties en verwarmingstoestellen. Bedrijven die deze werkzaamheden verrichten zijn onder andere net- en drinkwaterbedrijven, waarvan er ongeveer 16 in Nederland zijn, onderhoudsbedrijven en aannemers. Daarvan zijn er vele duizenden in Nederland. Er is geen zicht op het precieze aantal bedrijven dat van deze uitzonderingen gebruik maakt. Uit gesprekken met brancheverenigingen is opgemaakt dat veel bedrijven 'van asbest afblijven' en waarschijnlijk niet de moeite gaan nemen om een vergunning aan te vragen."

Wij vermoeden dat hier zaken door elkaar zijn gehaald. Deze vrijstelling van de meldingsplicht is juist ingevoerd opdat bedrijven zelf eenvoudig laag risico saneringen kunnen uitvoeren bij processen waarbij vertraging door inventarisatie en uitbesteding aan asbestsaneringsbedrijven zeer ongewenst is. Bijvoorbeeld bij werkzaamheden aan het bestaande water-, riool, gas en elektriciteitsnetwerk. Dit is gespecialiseerd werk met vaak extra risico's (elektrocucie, explosiegevaar), dat een asbestsaneerder niet kan uitvoeren. In het licht van de noodzakelijke energietransitie kampt de markt bovendien al met een enorm capaciteitsprobleem. Bovendien vallen hier ook nog de toepassingen fitterskit bij aansluitingen gas, voegenkit bij rioleringen en AC-mantelbuizen bij telecom onder.

Als de huidige uitzonderingsregels vervallen, zullen nog veel meer bedrijven een certificaat moeten behalen. Dat zijn er, zoals in de memorie gesteld 'vele duizenden'. Dit geldt voor onze achterban dan met name voor het infrawerk- specifiek de aanleg van kabels & leidingen. Maar ook in de techniek zal dit het geval zijn. Bedrijven willen dus juist laag risico werkzaamheden in deze processen zelf kunnen uitvoeren om onwerkbaar situaties, onevenredig hoge kosten en stagnatie van de energietransitie te voorkomen.

Kortom, de kostenberekening voor het bedrijfsleven die in de memorie is opgenomen is in onze ogen een zeer grote onderschatting en dient zorgvuldig nader onderzocht te worden op basis van cijfers van bedrijven die nu veel werkzaamheden in het onderhoud, renovatie, ondergrondse infra en de techniek uitvoeren. En dus niet alleen op basis van de meldingen van asbestsaneringen zoals die nu worden gedaan bij de Nederlandse Arbeidsinspectie.

Mogelijke vergunningplicht bewerken van asbest: vervallen uitzonderingsregels

In de memorie van toelichting staat dat er bovenop de Europese verplichtingen een grondslag wordt gecreëerd voor een vergunningplicht voor het bewerken van asbest. Hoewel het bewerken van asbest in het algemeen niet is toegestaan op grond van het Productenbesluit asbest, zijn er uitzonderingen omdat bepaalde handelingen onvermijdelijk zijn. Denk aan het aanbrengen van een nieuwe aansluiting op een bestaande asbestcement rioolbuis.

Deze uitzonderingsregels zouden volgens de memorie van toelichting komen te vervallen. Dit zou inhouden, dat voor deze asbestproducten altijd een onafhankelijk asbestonderzoek (asbestinventarisatie of asbestidentificatie) moet plaatsvinden voorafgaand aan de verwijdering. Dit lijkt in veel gevallen overbodig omdat al langer bekend is welke producten asbesthoudend zijn. Een voorbeeld hiervan is het [bronnenboek](#) voor de kabels & leidingensector. Wij pleiten daarom voor een database van asbesthoudende producten zodat niet elk product telkens opnieuw onderzocht hoeft te worden. Dit voorkomt onnodige vertragingen in processen en onnodige hinder zoals het onnodig lang openbreken van straten bij vervanging van ondergrondse gas-, water, riolering en elektriciteitskabels en leidingen. Als voor deze werkzaamheden een asbestinventarisatieplicht wordt ingevoerd zal de huidige energie transitie, waar al een enorme tijds/capaciteitsdruk op zit, ernstig in gevaar komen.

Eis van naleving: opleidingen

Een andere eis vanuit de EU-asbestrichtlijn is dat elke werknemer die met asbest werkt een opleiding bij een gekwalificeerde trainer moet volgen. In de memorie wordt aangenomen dat de extra kosten voor het verkrijgen van een opleidingscertificaat van een erkend instructeur verwaarloosbaar zijn. Dit komt echter niet overeen met de huidige praktijk en hangt sterk af van hoe aan de eis van een 'gekwalificeerde trainer' wordt voldaan. Om de opleidingen niet onnodig complex te maken, stellen wij voor dat:

- Branches de opleiding en kwalificatie van de trainer zelf kunnen regelen (vergelijkbaar met de huidige asbestopleidingen van de netbeheerders).
- Medewerkers de opleiding kunnen afsluiten met een toets, zonder extern examenbureau (zoals nu ook gebeurt met DTA en DAV).
- Bij het vaststellen van de inhoud en zwaarte van de opleidingen onderscheid wordt gemaakt in laag- of hoog risico werkzaamheden.
- De inhoud van de asbestopleiding kan worden aangepast aan branche-specifieke asbesthoudende toepassingen en situaties. Er zijn hier al sectorale voorbeelden van zoals voor de ondergrondse infra.

- Herhalingsopleidingen ook via e-learning kunnen worden georganiseerd.

Tot slot

Bouwend Nederland pleit ervoor om de verdere uitwerking van de EU-asbestrichtlijn te baseren op de risico's en dus voor de laag risico werkzaamheden aan te sluiten om bestaande certificeringssystemen die in de bouw- en infrasector al worden toegepast om veilig en gezond werken te borgen, zoals VCA (en SIKB voor bodemsaneringen) en de reeds ontwikkelde of nog te ontwikkelen veilige werkwijzen en sectorale trainingen. Dit borgt veilig en gezond werken met asbest zonder onnodige lastenverzwaring en stagnatie van werkzaamheden.